

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 12/2023-9

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED] [REDACTED], zastúpeného GARANT PARTNER legal s. r. o., Einsteinova 21, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom č. k. 9S/1/2022-26 zo 16. septembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 9. novembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením okresného súdu vo veci registrácie kandidátov na voľby do obecného zastupiteľstva, ktoré v jeho časti žiada zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Okrem toho žiada finančné zadosťučinenie 5 000 eur.

II.

2. Sťažovateľ vo voľbách do orgánov samosprávy obcí zaradil na kandidátnu listinu pre poslancov obecného zastupiteľstva piatich kandidátov a jednu z nich určil za svoju splnomocnenkyňu. Táto kandidátnu listinu doručila zapisovateľke miestnej volebnej komisie. Miestna volebná komisia podľa § 177 ods. 1 zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „volebný zákon“) rozhodla, že kandidátov sťažovateľa neregistruje, keďže splnomocnencom sťažovateľa bola kandidátka na poslankyňu, čo je v rozpore s § 171 ods. 5 písm. b) volebného zákona, podľa ktorého splnomocnencom politickej strany nemôže byť kandidát.

3. Sťažovateľ sa proti tomu žalobou domáhal registrácie kandidátov na poslancov. Tvrdil, že kandidátna listina bola doručená zapisovateľke, ktorej úlohou bolo zosúladiť ju so zákonom, keďže to, že splnomocnenkyňa je zároveň kandidátkou, musela viesť a účelom odstraňovania nedostatkov kandidátnej listiny je umožniť čo najširšiemu počtu kandidátov uplatniť volebné právo, a nie eliminovať súťaž politických síl. Okrem toho rozhodnutie miestnej volebnej komisie nie je založené ani na jednom z dôvodov podľa § 172 ods. 1 volebného zákona a chybný postup zapisovateľky nemožno riešiť rozširovaním dôvodov na nezaregistrovanie kandidátov na kandidátnej listine.

4. Ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením okresný súd rozhodnutie miestnej volebnej komisie zrušil. Skonštatoval, že kandidátna listina obsahovala všetky náležitosti podľa § 171 ods. 4 volebného zákona, a ďalej odkázal na § 171 ods. 13 volebného zákona, podľa ktorého zapisovateľ miestnej volebnej komisie zisťuje, či kandidátna listina obsahuje zákonom ustanovené náležitosti a či sú k nej pripojené písomnosti, a ak tomu tak nie je, vyzve na jej úpravu alebo doplnenie, k čomu však nedošlo. Podľa okresného súdu miestna volebná komisia postupovala nesprávne, ak rozhodla o nezaregistrovaní kandidátov, keďže to, že splnomocnenkyňa sťažovateľa bola aj kandidátkou na poslankyňu, vylučuje § 171 ods. 1 a 5 písm. b) volebného zákona. Preto volebná komisia na kandidátnu listinu nemala vôbec prihliadať, preskúmať ju a následne ani vydať rozhodnutie. Z toho dospel k záveru, že rozhodnutie miestnej volebnej komisie treba zrušiť podľa § 191 ods. 1 písm. g) Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“), podľa ktorého správny súd rozsudkom zruší napadnuté rozhodnutie, ak došlo k podstatnému porušeniu ustanovení o konaní pred orgánom verejnej správy, ktoré mohlo mať za následok vydanie nezákonného rozhodnutia vo veci samej.

III.

5. Podľa sťažovateľa § 311 SSP upravuje spôsoby konečného rozhodnutia o žalobe podľa § 303 SSP a ak súd zistí, že žaloba nie je dôvodná, má ju zamietnuť a v opačnom prípade rozhodnúť o zaregistrovaní kandidátov. Okresný súd však rozhodol nad rámec § 311 SSP, keď žalobu nezamietol, no ani kandidátov nezaregistroval, čím spochybnil predvídateľnosť rozhodnutia, keďže obsahom základného práva na súdnu ochranu je právo na rozhodnutie podľa relevantnej právnej normy. Podľa sťažovateľa okresný súd postupoval svojvoľne a arbitrárne, keď nijak nezdôvodnil možnosť zrušiť rozhodnutie miestnej volebnej komisie. Priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľ odôvodňuje tým, že mu ako politickej strane bolo zabránené v slobodnej súťaži politických síl vo voľbách a došlo k zmaru jeho úsilia v prípravnej fáze volieb.

IV.

6. Čo sa týka namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, treba zvýrazniť, že namietané uznesenie obsahuje dva právne závery. Prvý sa týka volebného zákona a druhý SSP. Podľa prvého ak na podanie kandidátnej listiny politickej strany pre poslancov obecného zastupiteľstva bol splnomocnený jeden z kandidátov, ktorý aj túto kandidátnu listinu doručil zapisovateľovi miestnej volebnej komisie, ide o porušenie § 171 ods. 5 písm. b) volebného zákona s následkom, že podľa § 171 ods. 1 volebného zákona sa na takúto kandidátnu listinu neprihliada, a teda zapisovateľ miestnej volebnej komisie splnomocnenca na úpravu kandidátnej listiny nevyzýva a miestna volebná komisia o nej podľa § 172 volebného zákona nerozhoduje.

Podľa druhého ak miestna volebná komisia mala neprihliadať, no napriek tomu rozhodla o nezaregistrovaní kandidátov a proti tomu politická strana podala žalobu podľa § 303 ods. 1 SSP, správny súd o žalobe rozhodne podľa § 191 ods. 1 písm. g) SSP tak, že rozhodnutie miestnej volebnej komisie zruší z dôvodu, že došlo k podstatnému porušeniu ustanovení o konaní pred orgánom verejnej správy, ktoré mohlo mať za následok vydanie nezákonného rozhodnutia.

7. Sťažovateľ z týchto dvoch nosných záverov okresného súdu v ústavnej sťažnosti namieta len druhý, a to argumentáciou, ktorá vychádza z toho, že v konaní o registrácii kandidátnej listiny do orgánov samosprávy obcí môže súd rozhodnúť len jednou z dvoch možností. Buď žalobu zamietne, ak nie je dôvodná, alebo pri zistení dôvodnosti žaloby uznesením kandidáta zaregistruje. V tejto argumentácii treba so sťažovateľom súhlasiť. Okresný súd bez akéhokoľvek bližšieho zdôvodnenia na konanie vo veciach registrácie kandidátnych listín pre voľby do orgánov samosprávy obcí podľa štvrtej časti SSP s titulom Osobitné konania aplikoval normu tretej časti SSP s titulom Správna žaloba upravujúcej rozhodnutie správneho súdu o všeobecnej správnej žalobe. Na aplikáciu takejto normy však vo štvrtej časti SSP nie je obsiahnutý žiaden priamy normatívny základ. Zo systematiky SSP je zrejmé, že na sťažovateľom namietané konania sa mali použiť len ustanovenia štvrtej časti tretej hlavy piateho dielu SSP, teda jeho § 303 až § 312 SSP a ustanovenia prvej a druhej časti SSP.

8. Z toho možno vyvodit', že ak okresný súd dospel k záveru, že nie je dôvod na to, aby sťažovateľom navrhovaní kandidáti boli podľa § 311 ods. 2 SSP zaregistrovaní, teda že žaloba je nedôvodná, mal podľa § 311 ods. 1 SSP žalobu zamietnuť a neprístupovať k zrušeniu rozhodnutia miestnej volebnej komisie. Je zrejmé, že ústavnou sťažnosťou namietané uznesenie okresného súdu je postihnuté zjavnou chybou právneho posúdenia ustanovení SSP, ktorá sa prejavila tak, že namiesto zamietnutia žaloby proti rozhodnutiu miestnej volebnej komisie, ktoré bolo v neprospech sťažovateľa, toto rozhodnutie bez vrátenia veci na ďalšie konanie zrušil.

9. Takéto, z hľadiska aplikácie podústavného práva nesprávne právne posúdenie, je bez významu k základnému právu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, keďže nevedie k zhoršeniu sťažovateľom uplatneného práva tak, ako mu vyplýva z volebného zákona, ktorého ochrany sa sťažovateľ domáhal žalobou na okresnom súde. Sťažovateľ sa domáhal registrácie kandidátov, no z omylu okresného súdu pri aplikácii SSP nevyplýva žiaden záver, z ktorého by bolo možné vyvodit', že sťažovateľom navrhovaní kandidáti by pri absencii tohto právneho omylu mali byť registrovaní. Preto z tohto právneho omylu nemožno dospieť k tomu, že by jeho dôsledkom bolo porušenie práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, keďže ním nedošlo k odopretiu spravodlivosti, ktorá má podľa sťažovateľa spočívať v tom, že ním navrhnutí kandidáti mali byť registrovaní.

10. Argumentácia sťažovateľa nesmeruje k tomu, že k porušeniu jeho základného práva došlo neregistrovaním ním navrhovaných kandidátov. Toto len okrajovo spomína v súvislosti so žiadosťou o priznanie finančného zadosťučinenia. K namietanému porušeniu práva sťažovateľa by mohlo dôjsť len v dôsledku nesprávnej aplikácie volebného zákona, čo však sťažovateľ v dôvodoch ústavnej sťažnosti explicitne nespomína a opomína, že podľa volebného zákona k nezaregistrovaniu kandidátov môže dôjsť nielen na základe rozhodnutia miestnej volebnej komisie, ale i na základe toho, že na predloženú kandidátnu listinu sa podľa volebného zákona neprihliadne.

11. Volebný zákon v konštrukciách podávania, prijímania a odstraňovania nedostatkov kandidátnej listiny politickej strany nepokrýva právomocou miestnej volebnej komisie viaceré situácií, keďže podľa § 169 ods. 10 volebného zákona miestna volebná komisia „len“ preskúmava kandidátne listiny a rozhoduje o registrácii kandidátov. Právomoc miestnej volebnej komisie nadväzuje na právomoc jej zapisovateľa, ktorá je obmedzená len na prevzatie a predloženie kandidátnych listín miestnej volebnej komisii po predchádzajúcom prieskume toho, či predložené kandidátne listiny obsahujú zákonom predpísané náležitosti a či sú k nim pripojené zákonom určené prílohy, s tým, že ak tomu tak nie je, má zapisovateľ vyzvať splnomocnenca politickej strany, aby kandidátnu listinu upravil alebo doplnil (§ 171 ods. 13 a 14, § 176 ods. 9 a 11). Právomoc miestnej volebnej komisie a jej zapisovateľa vo vzťahu k zákonom ustanovenému spôsobu doručenia kandidátnych listín (lehote, listinnej formy a povinného doručenia splnomocniteľom, ktorý nemôže byť na kandidátom) sa obmedzuje len na to, že na takto vadné kandidátne listiny sa nemá prihliadnuť, teda nie je dôvod sa s nimi vysporiadavať preskúmaním a rozhodnutím podľa § 172 a § 177 volebného zákona.

12. Z právomocí miestnej volebnej komisie a jej zapisovateľa vyplývajú viaceré okruhy problematických situácií, ktoré či už zapisovateľ alebo samotná volebná komisia z podstaty konštrukcie svojich právomocí neriešia alebo sa s nimi vysporiadajú neformalizovaným neprihliadnutím na kandidátnu listinu. Účelom ústavnej sťažnosti však nie je konštatovať nízku a problematickú hustotu kontroly registrácie kandidátnych listín na starostu či poslanca. Pri posúdení ústavnej sťažnosti je s ohľadom na namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozhodné posúdenie iných okolností. Pritom treba vychádzať z toho, že (i) ústavný súd nevykladá iné ako ústavné zákony, a preto musí preskúmať len to, či sa tieto iné zákony nevyložili spôsobom, ktorý je svojvoľný alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08), (ii) ústavný súd za protiústavné považuje tie rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (I. ÚS 301/06), a (iii) rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 88/07).

13. Tak tomu v prípade namietaného rozhodnutia okresného súdu nie je. Okresný súd vychádzal z nespornej skutočnosti, že kandidátna listina bola predložená splnomocnencom, ktorý bol aj kandidátom, hoci § 171 ods. 1 a 5 písm. b) volebného zákona to vylučuje. Úvaha okresného súdu, že § 176 volebného zákona určuje, že na kandidátne listiny, ktoré neboli doručené predpísaným spôsobom, sa neprihliada, a preto sa ne hľadá akoby vôbec neboli podané, zodpovedá nielen doslovnému zneniu zákona, ale aj tomu, že právomoc miestnej volebnej komisie a jej zapisovateľa je upravená tak, že im nestanovuje, aby sa takto predloženými kandidátnymi listinami vôbec zaoberali ich prieskumom rezultujúcim v osobitnom formalizovanom rozhodnutí. Takýto prístup okresného súdu nemožno charakterizovať ako formalistický, keďže ide o prístup, ktorý vychádza z dostatočnej a právneho omylu prostej úvahy pri výklade ustanovení volebného zákona v znení a v systéme jeho ustanovení. Preto ani nemožno dospieť k tomu, že výsledkom právneho omylu je záver okresného súdu, podľa ktorého zapisovateľka po zistení, že kandidátnu listinu podal splnomocnenec, ktorý je aj kandidátom, už ani nebola povinná vyzývať

splnomocnenca na odstránenie vzniknutých chýb, a že miestna volebná komisia o takto predloženej kandidátnej listine ani nemala vydať rozhodnutie.

14. Právomoc miestnej volebnej komisie jasne vyplýva z § 172 ods. 1 a § 177 ods. 1 volebného zákona, keď sa obmedzuje na preskúmanie predložených kandidátnych listín a nezaregistrovanie tých kandidátov, ktorí nespĺňajú predpoklady alebo ktorých kandidátne listiny nemajú náležitosti tak, ako sú tieto dôvody uvedené v taxatívnom výpočte § 172 ods. 1 a § 177 ods. 1 volebného zákona. Tomu zodpovedá aj záver okresného súdu o tom, že vôbec nebol daný dôvod na to, aby miestna volebná komisia rozhodovala o kandidátnej listine sťažovateľa.

15. Namietané uznesenie okresného súdu vo svojom druhom právnom závere pri výklade volebného zákona je preto prosté právneho omylu či arbitrárneho posúdenia žaloby sťažovateľa, a preto ním nedošlo k porušeniu jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. K námietke porušenia práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru treba uviesť, že toto právo sa nevzťahuje na veci, ktoré vyplývajú z podstaty verejného práva, čo vylučuje jeho aplikáciu na volebné veci (KARPENSTEIN, U., MAYER, F. Konvention zum Schutz der Menschenrechte und Grundfreiheiten. Kommentar. C. H. Beck, München 2015, s. 162, 17, Ferrazzini v. Taliansko, č. 44759/98, rozsudok Veľkej komory EŠLP z 12. 7. 2001, body 24 – 31). Preto je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. januára 2023

Robert Šorl
predseda senátu